

Posudek diplomové práce

JUDr. Milan Tomeš

Studentka paní Lucie Štěpinová, dále jen studentka, si zvolila jako téma své diplomové práce „Nezávislost jako pojmový znak justice“. Práci jsem hodnotil po stránce materiální a formální.

Vyhodnocení formální stránky práce zahrnuje zkoumání, zda práce vyhovuje rozsahem, způsobem nakládání s citacemi, bohatostí zpracovaných pramenů a zpracováním technické stránky. Práce má 70 stran vlastního textu. Tím se řadí mezi práce, které překračují dolní hranici stanovenou pro minimální rozsah textu.

Práce z hlediska počtu znaků na řádek i počtu řádek na stránce se jeví uspokojivě zvládnutou. Text je přehledně členěn. Obsahuje vlastní text, závěr, cizojazyčné resumé, seznam literatury i další předepsané náležitosti.

Práce s citacemi je přijatelná. V zásadě se označují veškeré přejaté myšlenky. Studentka proto nenechává žádné pochyby o rozsahu přejatého textu.

Studentka pro potřeby práce zpracovala řadu zdrojů. Výčet zahrnuje 25 monografií, 13 článků, internetové materiály. Použila i početnou řadu judikátů, jsou zařazeny i cizojazyčné zdroje. Celkově hodnotím množství použité literatury zejména s ohledem na počet monografií jako velmi uspokojivé. Nedostatkem je absence cizojazyčného zdroje.

Obsahové hodnocení se věnuje způsobu naplnění práce textem. Zkoumá, zda je text logický, provázaný a přínosný. Zkoumá, zda nejde o prostě převzaté nebo popisné stati, které netvoří ucelený provázaný celek.

Autorka zahajuje práci vymezením pojmů a obligátní historickou vsuvkou. Jsou to sice logické části práce a ústrojně zařazené, ale vlastní podstatou práce nejsou. Rozebírají především notoriety ústavního práva. nelze ale přímo říci, že by se jednalo o nepotřebnou část práce. jen její význam je nižší.

Práce je v zásadě věcně členěna na dvě obsažné části. Po již zmíněném úvodu a kapitole první či druhé se jedná o třetí a čtvrtou kapitolu. Zde se autorka věnuje pojmu nezávislosti z hlediska ústavních kategorií tj. zejména závaznosti práva, osoby soudce, neodvolatelnosti a nepřeložitelnosti a dalším formám. Nepřesnost se týká určení, že Ústava ČR je vrcholem právní úpravy. V rámci polylegality ústavních předpisů to není celá pravda. Z hlediska ústavního pořádku těžko lze pominout zejména Listinu. Definice a členění pojmu justice a spravedlnost může být těžko tak kategorická, jak autorka uvádí. Justice je pojem neostrý a je otázkou diskuse, které orgány a osoby do něj patří. Jisté je, že je širší než samotný pojem soud. Ale tvrdit, které instituce přesně zahrnuje je zbytečně odvážné. Dochází pak k míchání orgánů z moci soudní a moci výkonné. například státní zastupitelství, již řazením v Ústavě zcela jistě orgánem soudního typu není. Rovněž daňoví poradci, advokacie atp takovým orgánem nejsou. Toto zjednodušení opouští rovinu ústavního práva a již podle zdroje je

patrné, že ústavní materii nepostihuje. Asi je třeba se zamyslet i nad pojmem právníká povolání. Přičemž soudní znalec v oboru zdravotnictví sem těžko zapadne. Takže kategorizace je opravdu číneha jiným než ústavním pohledem. Možná by bylo vhodné rozlišit justici na pojem v úzkém smyslu a širším smyslu. práci je v této části nutné vytknout, že zvolení autoři zdrojových textů dost často nejsou právníky ústavními, a tedy používané definice reprezentativně nepostihují obor ústavního práva. Přílehaavý pak nemůže být ani rozbor jednotlivých složek justice. Se stejnou logikou by do justice mohlo být zařazeno i ministerstvo spravedlnosti.

Historická část je na počátku povšechná a není zobrazením žádného vývoje. V českých dějinách bylo možné sledovat různá uspořádání státu a to co ukazuje studentka je jakýsi obecný přehled bez datací, čili nejde o vývoj soudnictví na území ČR. Naštěstí po první straně se studentka přesunuje ke konkrétním údajům.

Navazující kapitola čtvrtá je opět obsažným textem. Věnuje se rozboru soudcovské samosprávy v ČR a ve vybraných zemích EU. Zahajuje obecným úvodem o soudcovské samosprávě a pokračuje popisem stavu respektive nedostatkem úpravy v ČR. Dále navazují kapitoly jednotlivých zemí.

Autorka zahrnuje Ústavní soud do systému, kde judikatura je závazná pouze svou přesvědčivostí. Ústavní soud je ale dle Ústavy viz čl. 89 odst. 2 vybaven jiným mechanismem, který je v rozporu s tvrzením autorky. Jeho rozhodnutí, tedy nálezy a dokonce i usnesení jsou závazná pro všechny orgány a osoby, samozřejmě ve spojení s formou zveřejnění, neboť princip veřejnosti tedy seznatelnosti je nutný použít zároveň. Autorka sama cituje toto ustanovení, ale vyvozuje z toho pouze závaznost pro soudce. Autorka v této části také zcela pomíjí normotvorbu Ministerstva spravedlnosti, která ve formě podzákoného předpisu do soudní moci ingeruje, ač to Ústava svěřuje pouze zákonu.

V další kapitole autorka dochází k závěru, respektive jej přebírá z citovaného a řádně označeného zdroje, že soudci obecných soudů by neměli být členy politických stran, z důvodů ohrožení vnímání jeho soby jako nezávislého a nestranného rozhodce. Členství v politické straně by mohlo ohrozit vnímání soudce jako nestranného a nezávislého a bylo by obtížné udržet důvěru veřejnosti v politickou neutralitu soudců. jde o názor, který autorka přebírá, aniž ho nějak komentuje. je nutné si všimnout, že vedle politického sdružování existují různé spolky, které v zásadě provozují totéž jako politické strany ale na lokální úrovni. Není jasné, proč by mohla být přijatelná politická aktivita ve spolku a nikoliv ve straně nebo hnutí.

Na to navazuje další přebraný diskutabilní postoj, který odmítá systém některých států USA, kde je soudce volenou osobou, a kde tedy jeho zvolení předchází politická činnost. Odůvodnění je spatřováno v tom, že nezaručuje nezávislost. To ale znamená, že autorka přenáší hodnotový systém střeoevropské podoby státu na systém v USA, který se ale historicky vyvíjel zcela jinak a není založen na parlamentní demokracii. Z pohledu USA by stejným způsobem mohl být hodnocen i český systém jako nepřijatelný a nevyhovující. jsem si jist, že Američané vnímají svůj přístup k soudnictví jako maximálně demokratický a neshledávají ho závadným nebo problematickým.

Stejně je uveden názor, že odstranění přestupkové imunity je snahou o co největší podřízení soudců ingerenci výkonné moci. Tento názor není doprovázen absolutně žádnou argumentací, a proto ho lze

jen těžko komentovat. Přičemž by se nabízelo diskutovat nad tímto podnětem, autorka však jak již bylo shora řečeno takovou potřebu bohužel necítí.

Autorka se omezuje v problematice doby trvání mandátu soudce na konstatování (strana 52), že funkce zaniká ze zákonem stanovených důvodů a to dosažením 70 let věku. To ale Ústava neříká, článek 93 odst. 1 výslovně uvádí, že soudce je jmenován do funkce bez časového omezení. To je ale navzájem v rozporu. Jestliže zákonem nelze konkretizovat ústavním zákon, pak je někde chyba. Autorka zde zřejmě navazuje na ustanovení čl. 82 odst. 2, kde se ale mluví o odvolání nebo přeložení nikoliv zániku funkce následkem plynutí času, pokud pouze mechanicky nepřebírá cizí myšlenku aniž by se nad ní zamyslela.

Na to navazuje další diskutabilní moment na straně 35. Je sice pravdou, že kárným soudem pro soudce je Nejvyšší správní soud, ale problém nastává v okamžiku, kdy se zamyslíme nad obsazením senátu. K rozhodování jsou tu povoláni soudci jiných soudů, kteří jsou ač nebyli přeloženi zároveň soudci dvou soudů zároveň. Pak by ale zásada zákazu nepřeložitelnosti byla tímto obejita. Těžko potom abstrahovat k pojmu nezávislost a nestrannost soudce. Na druhou stranu úvahu o problematice zapojení laického prvku, který by mohl postižen averzí vůči soudcům, nesdílím, neboť míra postihu soudců zavedením tohoto institutu dle statistik poklesla.

Drobnou poznámku, která ale není výtkou autorce, k pasáži o odměňování soudců činím z praktického důvodu. Odměna soudce je jistě záruka nestrannosti, nicméně je hlavně motivací. Jistě je nutné činit soudcovský talár natolik atraktivním, aby pro výkon funkce byl dostatek zájemců. Zejména jde o porevoluční zkušenost, kdy se ekonomická realita rozešla s platovými poměry v justici natolik, že ji většina soudců opustila. Nastal tedy stav totální paralyzace systému, který bohužel přetrvává v některých částech republiky dodnes, aniž by to odpovědný orgán tedy Ministerstvo spravedlnosti vyvádělo z míry.

Další prosté přejímání názorů z pramenů bez studia zdrojů v právu obsahuje část na straně 40, kde se popírá existence zákona o obecním zřízení, který upravuje volbu přísedících. Nelze popřít, že to je zákon, a proto nelze akceptovat, že by tato problematika byla pouze záležitostí podzákoné normy.

K čemu se ale přiklonit lze je problematika odměňování přísedících. Ta vede k tomu, že po ustavení do funkce dochází k deziluzi a poklesu ochoty podílet se na rozhodování soudu. Nicméně zájemců je zatím dost. Co je ale skutečný problém, je otázka zákonného soudce u přísedících a způsob jeho povolání do věci. Citovaná selekční činnost respektovaného a uznávaného soudce KS Plzeň pana JUDr. Pravoslava Poláka popisovaná na straně 44 je totiž mimo jakoukoliv právní úpravu. Zákonný soudce se pozná podle předem stanovených obecných pravidel.

Z hlediska obsahového prokázala autorka zásadní schopnost shromáždit dostatečné množství pramenů, které zpracoval jednotným uceleným způsobem s centrální myšlenkou přímé demokracie. Práce má tendenci k přirozené gradaci. Míra zastoupení jednotlivých dílčích témat je odpovídající a logika řazení je zjevná. Autor se proto tématu věnoval s dostatečnou péčí. Jednotlivé kapitoly jsou zpracovány do přiměřených podrobností, a jsou informačně výtěžné. Jádro práce je věnováno převážná většina textu. Zásadní je veliký rozsah použití judikatury.

Práci studentky celkově hodnotím jako vyhovující po stránce formální i materiální. Práce dokazuje, že studentka náležitě zvládla obor, znalosti dokáže použít tvořivým způsobem, je schopna za jednotným účelem vyhledat potřebné odborné materiály, se kterými je schopna náležitě odborně zacházet, takže splňuje předpoklady očekávané od studentky pátého ročníku.

Na základě shora uvedeného rozboru navrhuji hodnotit práci studentky s výhradou ústního projevu známkou velmi dobře a to vzhledem ke shora uvedeným výhradám. U obhajoby by se měla studentka zaměřit na otázku postavení přisedícího z hlediska odměňování a náhrad a otázkou, zda je ústavou dovoleno Ministerstvu spravedlnosti vydávat pro soudní moc podzákoné předpisy a spravovat její rozpočet.

V Sokolově dne 22.4.2015

JUDr. Milan Tomeš

